

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา ผู้ความเป็นเลิศศึกษาปัจจัยระดับนักเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียนและปัจจัยระดับโรงเรียน และสร้างรูปแบบความสัมพันธ์แบบพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรต้น 3 ระดับที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ ได้แก่ ปัจจัยระดับนักเรียน ประกอบด้วย 1) ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง 2) ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง 3) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน 4) เจตคติต่อการเรียน 5) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และ 6) พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนปัจจัยระดับห้องเรียน ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษาของครู 2) ประสบการณ์สอนของครู 3) พฤติกรรมการสอนของครู 4) คุณภาพการสอนของครู 5) ความพึงพอใจในการสอนของครู และ 6) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูปัจจัยระดับโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ขนาดของโรงเรียน 2) วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร 3) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 4) พฤติกรรมการบริหาร 5) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 6) พฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลง และ 7) วัฒนธรรมโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 724 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 254 คน ครู 254 คน และนักเรียน 254 คน รวมทั้งสิ้น 762 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และสมมติฐานการวิจัย ดังสาระสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านของค่าเฉลี่ยระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้นด้านเจตคติต่อการเรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด ในระดับห้องเรียน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้นด้านความพึงพอใจในการสอนของครูที่อยู่ในระดับมากที่สุด และในระดับโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทัศนคติของผู้บริหารในขณะที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านวัฒนธรรมโรงเรียนเมื่อศึกษาอิทธิพลในแต่ละปัจจัย พบว่า

2.1 ปัจจัยระดับนักเรียน ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง (EDUP) ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง (ECON) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (BEHS) เจตคติต่อการเรียน (ATTI) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (RELA) และพฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน (SOCI) สามารถร่วมกันอธิบายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิได้ร้อยละ 57.50 ($R^2 = .575$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า มีความแปรปรวนเพียงพอที่จะสามารถนำไปเป็นตัวแปรตามเพื่อวิเคราะห์ในระดับห้องเรียนได้ต่อไป

2.2 ปัจจัยระดับห้องเรียน ได้แก่ วุฒิการศึกษาของครู (EDUT) ประสิทธิภาพการสอนของครู (EXPE) พฤติกรรมการสอนของครู (TEAC) คุณภาพการสอนของครู (QULD) ความพึงพอใจในการสอนของครู (FACT) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู (SUPP) สามารถร่วมกันอธิบายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิได้ร้อยละ 50.70 ($R^2 = .507$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ ได้แก่ วุฒิการศึกษาของครูพฤติกรรมการสอนของคุณภาพ

การสอนของครู และความพึงพอใจในการสอนของครู เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนเป็นตัวแปรตามระดับ ห้องเรียน พบว่า ไม่มีตัวแปรใดมีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรระดับนักเรียน เรียน แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของวุฒิการศึกษาของครูพฤติกรรมการสอนของครู คุณภาพการสอนของครู และความพึงพอใจในการสอนของครู พบว่า มีความแปรปรวนเพียง พอที่จะสามารถนำไปเป็นตัวแปรตามเพื่อวิเคราะห์ในระดับโรงเรียนได้ต่อไป

2.3 ปัจจัยระดับโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน (SIZE) วุฒิการศึกษาของ ผู้บริหาร (EDUA) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร (VISI) พฤติกรรมการบริหาร (BEHA) ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหาร (LEAD) พฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลง (TRAN) และ วัฒนธรรมโรงเรียน (CULT) สามารถร่วมกันอธิบายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 67.70 ($R^2 = .667$) ตัว แปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารและภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหาร เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวุฒิการศึกษาของครูพฤติกรรมการสอนของครูคุณภาพ การสอนของครู และความพึงพอใจในการสอนของครูเป็นตัวแปรตามระดับโรงเรียนพบว่า พฤติกรรมการบริหารและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีอิทธิพลต่อตัวแปรดังกล่าว ทุกตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมา อภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยระดับนักเรียน ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองระดับเศรษฐกิจของ ผู้ปกครอง พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเจตคติต่อการเรียน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และพฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน โดยสามารถร่วมกันอธิบายการบริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 57.50 ($R^2 = .575$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษา
 ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมด้านการเรียนเป็นลักษณะที่แสดงออกหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียนที่แสดงออกถึงพฤติกรรมให้เห็นถึงความสำเร็จขององค์การ โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษา คุณลักษณะหรือพฤติกรรมผู้เรียนจึงเป็นผลผลิตที่สำคัญที่แสดงถึงความเป็นเลิศของสถานศึกษา เช่น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความสามารถรู้จักการวางแผนการกำหนดวิธีการเรียนในขณะที่เรียนในห้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ เช่น บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538 : 57) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนเป็นความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการเอาใจใส่ต่อบทเรียน การเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูและการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้ ขณะที่ราชันย์ บุญธินา (2542 : 9) ได้สรุปพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นลักษณะของนักเรียนที่แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้น ความสนใจใฝ่เรียน ความตั้งใจในการเรียนรู้ รวมถึงความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้อีกด้วย สอดคล้องกับ ไอเซนค (Eysenck, 1972 : 92-93) กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนเป็นลักษณะของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมจนเป็นกิจนิสัยและเป็นไปโดยอัตโนมัติเฉพาะเมื่อได้รับการฝึกฝนหรือประสบการณ์ที่มากพอ สมิต (Smith, 1992 : 21) กล่าวว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่ดี ครูผู้สอนจำเป็นต้องช่วยให้ นักเรียนสามารถจัดระเบียบวิธีเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเครนตัน และบาร์คลีย์ (Cranton and Barclay, 1985 : 136) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนว่าเป็นวิธีการเรียนของผู้เรียนที่สนองตอบต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ แมดดอกซ์ (Maddox, 1963) กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นการกระทำหรือปฏิบัติของนักเรียนแต่ละคนที่มีต่อการเรียนทั้งในและนอกเวลา พฤติกรรมการเรียนที่ดีคือรู้จักผ่อนคลายปรับปรุงวิธีเรียน ดังนั้น พฤติกรรมการเรียนจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามุ่งสู่ความเป็นเลิศ

ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของเพ็ญจรรยาธรรมพินิจ (2530 : 121) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นิสัยการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ (2532 : 43) ได้ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับผลกระทบของการศึกษาเอกชนต่อสังคมไทย พบว่า นักเรียนที่มีระเบียบวินัยดี รู้หน้าที่ของตน เชื่อฟังครู

อาจารย์ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดีจะประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต พิมพ์ออร์ สดเคียม (2547 : 287) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชา ในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยระดับนักศึกษา ด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา ขณะที่ผลการวิจัยของเวียร์เรน และเพลกรัม (Scheerens and Pelgrum, 1989 : 789-799) พบว่า พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียนสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมด้านการเรียนเป็นแบบแผนของ พฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ และความสามารถในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นด้วย การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนให้ดีขึ้น (Tussing, 1994 อ้างถึงใน ราชันย์ บุญธิมา, 2542 : 50) นิสัยในการเรียนจะเกิดขึ้นและมีพลังมากขึ้นถ้าพฤติกรรมการเรียน นั้นได้รับความสำเร็จเป็นที่พึงพอใจหรือสามารถแก้ปัญหาได้ การกระทำนั้นก็ได้รับการกระทำ ซ้ำๆ จนกลายเป็นนิสัยติดตัว แมคค็อกซ์ (Maddox, 1963 ; อ้างถึงใน อรพินทร์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมณ, 2523) แฟลนเดอร์ (Flanders, 1970 : 140-141) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียน ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลักษณะพฤติกรรมของครูกับพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมของครูมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เป็นพฤติกรรมทางอ้อม ได้แก่ การยอมรับ ความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ การยอมรับฟังความคิดเห็นของ นักเรียน ลักษณะที่สอง พฤติกรรมทางตรง ได้แก่ การบรรยาย การให้แนวทางและการวิจารณ์ หรือ การใช้อำนาจสำหรับ คาร์เตอร์ (Carter, 1982 : 4375-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทาง การเรียนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มี พฤติกรรมการเรียนดี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดีจะมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ฮาสเล็ม และบราวน์ (Haslam and Brown, 1988 : 233) ศึกษาผล ของการฝึกพฤติกรรมการเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การให้ ความรู้และการฝึกทักษะทางการเรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพและสามารถช่วยปรับปรุงพฤติกรรมการเรียน เจตคติต่อการเรียน และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

1.2 เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความ เป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเจตคติต่อการเรียนมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับนักเรียนใน

การเรียนรู้ เพราะหมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาและกิจกรรม การเรียนการสอนของครู และประโยชน์ของนักเรียนที่จะได้รับจากครูและจากโรงเรียน เจตคติ เป็นความรู้สึกเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จของนักเรียนในการเรียนรู้ เจตคติมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ลักษณะนิสัย ความนึกคิดของนักเรียนตลอดเวลา ทั้งอยู่ในห้องเรียน สังคม กลุ่มเพื่อน ตลอดจนการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับความคิดของ แอนเดอร์สัน (Anderson, 1994 : 380) ที่กล่าวว่า เจตคติเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นวิธีการ (Means) และเป้าหมายสูงสุด (End) ของการศึกษา นอกจากนี้เจตคติยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เจตคติเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาให้แก่ นักเรียน เพราะเจตคติจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่างๆ ที่นักเรียนแสดงออกทั้งความรู้สึกและการกระทำ จะนำผลของการเรียนรู้เข้าสู่การประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต เจตคติมีความสัมพันธ์กับสภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคม สามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี มีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญและความหมายไว้แตกต่างกันนี้ เมย์ฮิว (Mayhew, 1974 ; อ้างถึงใน สมจิตร์ อุตม, 2547 : 124) กล่าวว่า เจตคติเป็นแนวโน้มเชิงทางจิตใจที่จะชักจูงให้บุคคลจะกระทำการใดๆ เพื่อเข้าไปหาหรือหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น Schwab (Schwab, 1978 ; อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2538 : 66) กล่าวว่า เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยตรง หากผู้เรียนมีพฤติกรรมเรียนที่ดีจะส่งผลให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จตามอีกด้วย และเจตคติส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน และเจตคติของนักเรียนย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยตรงแล้วยังส่งผลต่อการสอนของครูด้วย

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติทางการเรียน อูคร กล้าขยัน (2536 : 70) ทำการศึกษาวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ศรีนวล วรรณสุธี (2536 : 81) ได้ทำการศึกษารูปแบบของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางแบบ พี เอ คิว (PAQ) พบว่า เจตคติต่อการเรียนเป็นตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อผลการเรียน ประเสริฐ เทพศร (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์มีตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พะยอม กิจจำปา (2538 : 30-131) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางด้านสติปัญญาและปัจจัยที่ไม่ใช่สติปัญญาที่สัมพันธ์กับผลการเรียนคณิตศาสตร์

โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางแบบ พี เอ อาร์ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลเฉพาะทางตรงต่อผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ เจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ วราภรณ์ วิหคโต (2536 : 164) ทำการวิเคราะห์ซ้ำตัวแปรพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปรียบเทียบระหว่างเทคนิค โอ แอลเอสเซฟเพอร์เรทอเควชัน กับเทคนิค เอชแอลเอ็ม พบว่า เจตคติที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ลิริพร ปาณาวงษ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ แบบพหุระดับของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนมีอิทธิพลทางตรงอย่างเดี่ยวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ ู๊ดส์ (Wood, 1994 : 274-A) พบว่าเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนมีผล โดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ แฟลนเดอร์ (Flanders, 1970 : 140-141) ได้ทดลองเกี่ยวกับอิทธิพลของครูที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า ครูประเภทใช้พฤติกรรมทางอ้อมช่วยเสริมสร้างเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าครูประเภทใช้พฤติกรรมทางตรง มูซุมารา (Mzumara, 1996 : 47) ได้ศึกษาความคาดหวังที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและทัศนคติต่อความคาดหวังในการเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนไคร์สเตด (Kierstead, 1994 : 732) ได้ทำการศึกษาแล้วพบว่า เจตคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จทางวิชาการ

2. ปัจจัยระดับห้องเรียน ได้แก่ วุฒิการศึกษาของครูประสบการณ์สอนของครู พฤติกรรมการสอนของครูคุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการสอนของครูได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู โดยสามารถร่วมกันอธิบายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิได้ร้อยละ 50.70 ($R^2 = .507$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า วุฒิการศึกษาของครูพฤติกรรมการสอนของครูคุณภาพการสอนของครู และความพึงพอใจในการสอนของครูมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1 วุฒิการศึกษาของครูมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวุฒิการศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญมาก เพราะระดับการศึกษาเป็นดัชนีวัดความรู้

ความสามารถ และศักยภาพของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียน มีนักการศึกษาหลายคนสรุปว่า วุฒิการศึกษาของครูมีผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียน เช่น เพนด์เลย์ (Pendley, 1986 : 98) พบว่า วุฒิการศึกษาของครูมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จเป็นอย่างมาก มีผลงานการวิจัยหลายเรื่องที่พบว่าวุฒิศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน เช่น พรศักดิ์ ตระกูลชีวพานิช (2541 : 60) พบว่า ข้าราชการที่มีวุฒิศึกษาระดับปริญญาโท มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าข้าราชการที่มีวุฒิศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า วุฒิศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน เช่น ผลการวิจัยของ โชติ เกิดบัณฑิต (2539 : 81) ; จิราภรณ์ ไทยกิ่ง (2541 : 65) ; พินิจ บุญอนันต์ (2541 : 96) และสมจิตร อุดม (2547 : 218)

2.2 พฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการสอนของครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ บทบาทของครูนั้นว่ามีความสำคัญที่จะผลักดันให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครูจำเป็นต้องเตรียมการสอนและกำหนดเป้าหมายของการสอนสร้างองค์ความรู้ใหม่ กระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการหลายคนที่กำลังพูดถึงพฤติกรรมการสอนของครูไว้ เช่น สำเรียง บุญเรืองรัตน์ (2539 : 1) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ หากจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูง ผู้สำเร็จการศึกษาก็จะมีศักยภาพสูงตามไปด้วย ขณะเดียวกัน ถ้าการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพต่ำขาดประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ศักยภาพของผู้สำเร็จการศึกษาต่ำไปด้วย ราชันย์ บุญธิมา (2542 : 70) ได้กล่าวว่า การสอนที่มีคุณภาพจะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น พฤติกรรมการสอนจึงเป็นหัวใจสำคัญ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ศิกานต์ เพ็ชรธัญญกรณ์ (2539 : 14) ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนไว้ว่าการสอนมีส่วนประกอบที่อำนวยความสะดวกสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุดตามหลักทฤษฎี ขณะที่ ไฟด์เจนบวม (Feigenbaum, 1992 : 7) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการตามสภาพการณ์ หรือความรู้สึกรัก ของผู้เรียนเน้นความพึงพอใจและมีการตรวจสอบควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แอลลิซ (Ellis, 1993 : 3) อธิบายถึงพฤติกรรมการสอนไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ได้กำหนด

แผนงาน หลักประกันต่อผู้เรียนต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ มาตรฐานอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ โฮล์ และเวม (Ho and Weam, 1996 : 36) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนของครู เป็นคุณลักษณะหรือเป็นคุณสมบัติของการบริหารจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียนให้เป็นที่ไปตามแผนงาน โครงการและวัตถุประสงค์ของการจัด การเรียนผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง เซ็งและทาม (Cheng and Tam, 1998 : 123) ได้สรุปความหมายพฤติกรรมการสอนไว้ว่าเป็นระดับมาตรฐาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของนักเรียนหรือผู้ใช้บริการที่ต้องการและ คาดหวังไว้ และผู้เรียนมีคุณสมบัติเป็นที่ไปตามข้อกำหนดเหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ และถูกต้องตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (Boonuruangratana, 1978 : 70-71) ศึกษาแบบประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า คุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ด้านการ แก้ปัญหา และด้านเหตุผล และพบว่าคุณภาพการสอนเป็นตัวแปรสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นลำดับที่ 2 ทั้งด้านแก้ปัญหและด้านเหตุผล ส่วน สุนนทา ประไพกุล (2535 : 135) ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคัดสรรกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพการสอนของครูเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ชีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2531 : 105) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของตัว แปรบางตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรสำคัญ ที่ส่งผลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำหรับ นวีวรรณ หลิมวัฒนา (2532 : 84-87) พบว่า พฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมทางการเรียน นารี อาแว (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ หัวหน้าภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน 10 แห่ง พบว่า พฤติกรรมการสอน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของหัวหน้าภาควิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 คุณภาพการสอนของครูมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากคุณภาพการสอนของครูถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผล การเรียนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพย่อมนำไปสู่การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศได้ในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิด

ของ Good (1973 : 589) กล่าวไว้ว่า คุณภาพการสอนจะเกี่ยวข้องกับการใช้แผนการสอนหรือวิธีการสอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ ซึ่ง Bloom (1976 : 121) อธิบายว่า คุณภาพการสอนเป็นการจัดลำดับส่วนประกอบของเนื้อหา การอธิบายและการนำเสนอที่เรียนให้เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้เรียน และให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า คุณภาพการสอนเป็นเรื่องของการให้คำชี้แนะแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนทราบว่าสิ่งที่เรียนคืออะไร ผู้เรียนควรทำอะไรบ้าง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนมีการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การยกย่องชมเชย การตำหนิ การให้รางวัล การลงโทษ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ในการให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ เกลิมสตัดท์ นามเซียงใต้ (ม.ป.ป.) ที่เสนอว่า คุณภาพการสอนของครูเป็นพฤติกรรมการสอนของครูในทุกระดับการศึกษาและทุกวิชาที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ จะต้องส่งผลให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยสมบูรณ์ครบถ้วน สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์บทบาทที่แท้จริงของครู ว่าเป็นบทบาทและหน้าที่โดยจะต้องวัดและประเมินผล ได้อย่างเป็นรูปธรรมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงจะยอมรับได้ว่าครูผู้นั้นมีคุณภาพการสอน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสอนที่มีประสิทธิภาพในการนำมาวัดคุณภาพการสอนของครูในโรงเรียนดังนี้เช่น ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ (2542 : 56) กล่าวว่า การสอนที่ดีมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) การสอนที่ดีจะไม่ยึดหลักสูตรเป็นบรรทัดฐานแน่นอนตายตัว ควรจะมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมในปัจจุบัน
- 2) การสอนที่ดีจะต้องมีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า
- 3) การสอนที่ดีจะต้องยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
- 4) การสอนที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และ
- 5) การสอนที่ดีจะต้องเป็นการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาความเจริญงอกงามแก่นักเรียนทั้งด้านร่างกาย สมอง อารมณ์จิตใจ และสังคม สุจินต์ วิทวธีรานนท์ (2545 : 17-21) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูอย่างแท้จริง ไว้ดังนี้

- 1) การรู้จักผู้เรียนเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางสติปัญญา ความพร้อม และความสนใจ ช่วยให้การเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน
- 2) การวางแผนการสอนเป็นการเตรียมการสอนตามขั้นตอนของระบบการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
- 3) เทคนิคในการดำเนินการสอนการดำเนินการสอนที่มีประสิทธิภาพจำเป็นที่ต้องอาศัยเทคนิคทักษะและวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม โดยรู้จักการใช้จิตวิทยาในการจัด

การเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ประกอบกับการนำแผนการสอนมาใช้
 อย่างเหมาะสม 4) การปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นการแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องของ
 การจัดการเรียนการสอน โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินผล โดยใช้รูปแบบของการสังเกต
 สัมภาษณ์ และสอบถาม ซึ่งช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 5) คุณลักษณะ
 ของครูที่ดี เนื่องจากครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน
 ดังนั้น บุคลิกภาพ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงออกมาขณะทำการสอน จึงมีส่วน
 ช่วยส่งเสริมหรืออุดหนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและแก้วตา ไทรวงาม (ม.ป.ป.) เสนอแนวคิด
 เกี่ยวกับคุณลักษณะของการสอนที่เป็นเลิศไว้ว่า มีคุณลักษณะที่สำคัญ 15 ประการ ดังนี้

- 1) แสดงความกระตือรือร้น ต้องกระตือรือร้นที่จะสอน ทำให้การเรียนสนุก ความกระตือรือร้น
 ในการสอนจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน 2) รู้เนื้อหา ต้องติดตามหาความรู้ในสายงานและ
 ความเคลื่อนไหวในสาขาวิชาที่สอนอยู่เสมอ 3) ทำงานให้เป็นระบบ ต้องคิดค้นวิธีทำงาน
 ประจำวันที่มีประสิทธิภาพ และต้องกำหนดวิธีการทำงานให้เป็นระบบเพื่อควบคุมชั้นให้ดำเนิน
 ไปได้ตามแนวทางที่ต้องการ ซึ่งจะช่วยให้มีเวลาสอนและช่วยเหลือนักเรียนในรายที่จำเป็นได้
 มากยิ่งขึ้น 4) สอนอย่างกระชับกระเฉง ครูที่มีประสิทธิภาพจะไม่อยู่นิ่ง ยุ่งตลอดเวลา จะรุ่น
 อยู่กับนักเรียนและเพื่อนครูอย่างเอาใจจริงเอาใจ 5) แสดงเจตคติที่ดี นักเรียนไม่ต้องการครูที่
 อารมณ์ไม่ดี ต้องการต้นแบบที่มีเจตคติดี ครูควรแสดงการกระทำและคำพูดอย่างระมัดระวัง
 เอาใจใส่ และให้ความเคารพนักเรียนเช่นเดียวกับผู้บริหารก็ต้องสะท้อนเจตคติที่ดีต่อครู ต่อ
 นักเรียนและต่อชุมชน 6) วางแนวทางการจัดชั้นให้ประสบความสำเร็จ วางแนวทางและ
 กำหนดระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนตั้งแต่วันแรกที่เข้าชั้นเรียน การมีวินัยและควมมี
 เหตุผลเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนในการทำงานและการทำให้ชั้นอยู่ในระเบียบโดยการบริหาร
 ชั้นเรียนให้เป็นไปตามกฎระเบียบอย่างต่อเนื่อง 7) กำหนดระยะเวลาในแผนการสอน เนื้อหา
 ที่เรียนจะมากน้อยย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะเรียน ต้องวางแผนการสอนตามกำหนดเวลาตลอด
 หลักสูตร 8) ดำรงทักษะมนุษยสัมพันธ์ไว้ หมายถึง การทำงานกับผู้อื่นได้ดี การศึกษาเป็น
 ธุรกิจเกี่ยวกับมนุษย์ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูที่ประสบความสำเร็จ
 ในการจัดการศึกษา 9) พุดจาสื่อความหมายให้ได้ความชัดเจน ครูที่มีประสิทธิภาพจะให้ข้อมูล
 ข่าวสารชัดเจน อธิบายให้ชัดเจน พร้อมทั้งแสดงให้เห็นลักษณะที่อธิบายด้วย เมื่อต้องการให้ข้อมูล
 ใหม่ ครูต้องให้แนวทางที่ถูก ซึ่งรวมถึงการอธิบายการกำหนดหัวข้อ การสรุปย่อ และการ
 ทบทวนให้เกิดองค์ความรู้ 10) ถามคำถามให้มีประสิทธิภาพ การถามเป็นเครื่องมือการสอนที่มี
 อำนาจ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้จากการถามที่ดีและควรตั้งคำถามกับนักเรียนทั้งชั้น

แม้ครูจะต้องการถามเป็นการเฉพาะ เมื่อจะถามเฉพาะตัวจงถามคำถามออกไปก่อนแล้วค่อยระบุชื่อนักเรียน หลังจากนั้นต้องให้เวลานักเรียนคิด 11) แยกแยะการสอนให้แตกต่างกัน การทำงานร่วมกับนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ กัน ทั้งบุคลิกและอัตราเร่งในการสอน ครูต้องผสมผสานให้ผู้เรียนได้ฟังไปด้วย ได้เห็นด้วยพร้อม ๆ กับใช้เทคนิคมาประกอบ 12) สร้างความสำเร็จในชั้นของท่าน อัตราความสำเร็จเป็นสิ่งสำคัญ ถ้างานที่ให้นักเรียนทำมีความต่อเนื่องมาก นักเรียนจะเกิดความคับข้องใจ เป็นผลให้มีปัญหาทางพฤติกรรมและหมดความพยายาม 13) ตั้งความหวังให้สูง ผู้บริหารต้องการครูที่ตั้งความหวังในตัวนักเรียน ความคาดหวังสูง ๆ ครูจำเป็นต้องชี้แจงให้เป็นที่รู้กันล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี 14) สร้างบรรยากาศให้น่าชื่นชมยินดี ครูต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน รื่นเริง เพื่อจะได้กระตุ้นให้การเรียนรู้ได้ผล ห้องเรียนที่สดชื่นในขณะที่นักเรียนรู้สึกสบาย ๆ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ และ 15) จงยืดหยุ่น การสอนต้องการความยืดหยุ่น ต้องปรับหัวข้อการเรียนให้เหมาะสมกับเวลา ควรสนองความต้องการของนักเรียนเพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนภารกิจประจำ และกฎข้อบังคับ

2.4 ความพึงพอใจในการสอนของครูมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษา
 ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ
 ความสำเร็จทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความพึงพอใจในการทำงานของครูเป็นจุดเริ่มต้นของ
 การปฏิบัติการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากครูเกิดความพึงพอใจแล้วย่อมนำไปสู่
 การวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอน ตลอดจนการสร้างร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องให้เกิด
 การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ดังนี้ คือ หากคนมีคุณภาพดีแล้วกลไกทุกด้านสามารถ
 พัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จภายในเวลาที่รวดเร็ว เพราะคนเป็นปัจจัยพื้นฐานและ
 ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญในการพัฒนาในองค์กร หากผู้บริหารสามารถบริหารจัดการ
 เรื่องคนให้เกิดประสิทธิภาพแล้ว ความสำเร็จและประสิทธิภาพก็จะเกิดขึ้นหน่วยงานมี
 ความก้าวหน้าพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ความสำเร็จอันสำคัญที่เกิดขึ้นก็คือ บุคลากร มี
 ความพึงพอใจในการทำงานหรือมีขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจในการทำงาน นับว่าเป็นปัจจัย
 ที่สำคัญยิ่งในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนหรือสถานศึกษาส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จ
 ของงานหรือสถานศึกษา ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวความสำคัญและ
 จำเป็นของความพึงพอใจในการทำงานของครูไว้หลายคน เช่น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532
 : 143) ได้ให้ทัศนะว่า ความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกโดยรวมของบุคคลที่มีต่อ
 การทำงานในทางบวก เป็นสุขที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับการตอบแทน ผลของ

การตอบแทนทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน และต่อความสำเร็จขององค์การสอดคล้องกับนั้นทียา ชันฉนวนษ์ (2536 : 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกและเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่กำลังปฏิบัติ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และผลประโยชน์ตอบแทน ส่วน กูดส์ (Good, 1973 : 320) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรักหรือชอบงานที่ทำอยู่ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ เดวิส (Davis, 1981 : 83) กล่าวว่า ความพอใจหรือความไม่พอใจของคนที่มีต่องานซึ่งแสดงให้เห็นความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของคนที่มีต่องานและสิ่งตอบแทนที่ได้รับ ขณะที่เฟลด์แมน และอาร์โนลด์ (Feldman and Arnold, 1983 : 192) สรุปว่า ความพึงพอใจในงานเป็นสิ่งที่แสดงออกหรือความรู้สึกในทางบวกที่มีอยู่ทั้งหมด ที่บุคคลมีต่องานที่เขาปฏิบัติ ยังสอดคล้องกับ วิคชีโอ (Vecchio, 1991) ได้สรุปความหมายถึงความพึงพอใจในงานว่า เป็นผลรวมของความคิด ความรู้สึก แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติ ความพึงพอใจจะแตกต่างกันตามประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละบุคคล ความพึงพอใจในงานเกี่ยวข้องกับความคิดหวังเกี่ยวกับงานของบุคคล ระดับความคิดหวังเกี่ยวกับงานมีผลต่อการประเมินคุณค่าผลการปฏิบัติ อันส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในงาน ส่วน เซอร์ริงตัน (Cherrington, 1994) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในงานว่า เป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่องานที่ทำ สามารถศึกษาได้ 2 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 เป็นการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจในงานต่อสิ่งต่างๆ การวัดความพึงพอใจในงาน เป็นการวัดทัศนคติเฉพาะที่มีต่อองค์ประกอบของงานแต่ละส่วน คือ ศึกษาความพึงพอใจในรูปของส่วนประกอบ (Component Satisfaction) และแนวทางที่ 2 เป็นการวัดความรู้สึกความพึงพอใจที่เกิดจากสภาวะภายในจิตใจ หรืออารมณ์ที่เป็นภาพรวมของความพึงพอใจ (Overall Satisfaction) ของบุคคล และฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 303-304) ที่กล่าวไว้ว่าความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกทั้งด้านบวกและลบ หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่องานที่ได้กระทำ

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของครู เช่น บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540 : 34) ทำการศึกษา พบว่า การบริหารงานในโรงเรียนถ้าผู้บริหารสร้างสรรค์ให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานสูง ก็สามารถจะผลักดันทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะครูร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อความสำเร็จของโรงเรียน สมจิตร อุดม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร

โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในภาคใต้ พบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครู ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาร์วีอี และคณะ (Arvey et al, 1980 : 149) ได้ศึกษาปัจจัย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความพึงพอใจในงาน ได้กำหนดปัจจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ความพึงพอใจด้านบริบท ได้แก่ ความมั่นคง ค่าตอบแทน ผู้ร่วมงาน และการนิเทศ และ ส่วนที่ 2 คือ ความพึงพอใจด้านความรู้สึก ได้แก่ แรงจูงใจภายในเกี่ยวกับงาน ความรู้สึกพอใจเมื่อมีความก้าวหน้าในการทำงาน และความรู้สึกพึงพอใจเกี่ยวกับงานทั่วไป งานวิจัยของพอร์ดเตอร์สเทียร์ และมาเวเดย์ (Porter Steers and Mowday, 1974 : 603) พบว่า ความพึงพอใจในการทำงานมีส่วนสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการคงอยู่หรือลาออกจากงานของผู้ปฏิบัติงานและสามารถแยกกลุ่มบุคคลทั้งสองออกได้อย่างชัดเจน บอร์ควิสท์ (Borquist, 1998 : 260-A) ได้วิจัย พบว่า ความพึงพอใจของครูในโรงเรียนจะสัมพันธ์กับลักษณะของงาน ความสำเร็จและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะ การได้รับการยอมรับจากผู้บริหารเป็นที่มาของความพึงพอใจในการทำงานมากที่สุด ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 392) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจในงานเป็นการตอบสนอง ผลกระทบกับงานของแต่ละบุคคล บุคคลจะพึงพอใจในงานเมื่อประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับค่านิยม และความต้องการของคน และให้ความเห็นอีกว่า ผู้บริหารที่แสวงหาบทบาทความเป็นผู้นำ ที่เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของครู จะมีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู จอร์จ และโจนส์ (George and Jones, 1999 : 78) มีความคิดว่า ความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การทำงานดำเนินไปด้วยดี เป็นพฤติกรรมที่มุ่งสนองความต้องการที่เกิดจากแรงผลักดันของแรงจูงใจ

3. ปัจจัยระดับโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน นวัตกรรมศึกษาของผู้บริหารวิสัยทัศน์ของผู้บริหารพฤติกรรมกรรมการบริหารภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารพฤติกรรมกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมโรงเรียน โดยสามารถร่วมกันอธิบายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ ได้ร้อยละ 67.70 ($R^2 = .667$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการบริหารและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

3.1 พฤติกรรมการบริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการบริหาร (Administrative Behavior) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือ โดยผู้อื่นเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายคนให้ความหมายไว้ เช่น ไชมอน (Simon, 1993 : 126-127) ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารเป็นศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ใต้รับการกระทำจนประสบความสำเร็จ โดยเน้นให้เห็นว่าผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติแต่เป็นผู้ใช้ศิลปะ ทำให้การปฏิบัติเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์กรหรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 1982 : 116,400) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารมีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในงานของผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จ หรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการนำ และการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนางานให้ดีขึ้น ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงาน โดยหน้าที่ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำโดยเป็นจตุรพลังและเป็นตัวแทนของทุกคนในหน่วยงานความสามารถและลักษณะของผู้นำมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อคุณภาพและคุณค่าขององค์กร ผู้นำมิใช่เพียงการที่จะต้องมีความรู้ดี ทำงานด้วยความสามารถ เหลือवलลาดเท่านั้น แต่จะต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ร่วมงาน และเป็นผู้ที่รู้จักสอนแนะผู้ร่วมงานให้สามารถใช้ความสามารถของแต่ละคนทำงานให้เกิดผลสำเร็จได้ด้วย (สุวรรณ ขวัญแก้ว, 2533 : 11) ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (Miskel and Dorothy, 1985 : 87) เป็นการใช้อิทธิพลที่มีลักษณะเป็นศิลปะหรือกระบวนการใช้อิทธิพลเหนือบุคคลอื่น เพื่อให้มีความเต็มใจและกระตือรือร้นต่อความสำเร็จตามเป้าหมาย (Koontz Donnel and Weithrich, 1987 : 55) เป็นศิลปะอันจำเป็นและสำคัญยิ่งของผู้บริหารที่นำหน่วยงานหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เพราะผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ กำหนดนโยบาย วางแผน จูงใจให้ร่วมกันปฏิบัติภารกิจและเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานองค์กร (สุภาณี ไพศาลศิลป์, 2535 : 15)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 222-335) ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน พบว่า ภาวะผู้นำทั้ง 2 แบบ สามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนได้สูงกว่าโรงเรียนที่ครูมีความสามัคคีต่ำ และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร โรงเรียน

เป็นครูใหญ่และผู้รับอนุญาตได้ร้อยละ 74.33 ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538 : 424) ได้วิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของศึกษาธิการจังหวัดกับประสิทธิผลขององค์การสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสมเป็นตัวทำนายประสิทธิผลองค์การสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ได้อย่างเหมาะสมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวก และวันชัย นพรัตน์ (2540 : 211) ได้ศึกษาภาวะ ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 12 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านความมีบารมีการกระตุ้นการใช้ปัญญาด้านการคล้อย และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสมเป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12 ได้ ภารดี อนันต์นารี (2545 : 115-118) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ สถานการณ์โรงเรียน คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศของโรงเรียน ตามลำดับ วูดส์ และ โอลูจลิน (Woods and O'Loughlin, 1998 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547 : 44) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศทางการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำที่เป็นปัจจัยทำให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศทางการศึกษา ดังนี้ มีความชำนาญในการเลือกครู ปฏิบัติงานอย่างมีอิสระ กำกับติดตามกิจกรรมโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ อุทิศเวลาให้กับ การปรับปรุงโรงเรียนเต็มที่ สนับสนุนและส่งเสริมครู แสวงหาทรัพยากร และเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดี นอกจากนี้ข้อมูลที่รวบรวมได้ยังมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านต่อไปนี คือ ผลผลิต บรรยากาศและวัฒนธรรม การเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ มีการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการนำเสนอที่มีประสิทธิผลไปใช้ มีความต้องการและความคาดหวังสูง มีภาวะผู้นำที่เด่นชัด ข้อค้นพบจากการศึกษา แสดงลักษณะและความสัมพันธ์ที่สามารถสังเคราะห์ภาวะผู้นำได้ 3 องค์ประกอบ คือ เน้นการวางแผนสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน โดยให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และมี วัฒนธรรมโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำช่วยเปลี่ยนแปลงให้ โรงเรียนประสบผลสำเร็จได้ และหากมีการนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปใช้ จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนได้ ฟินเคลีย (Finklea, 1998 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547 : 45) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่ และประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ประสิทธิผล

การบริหารงานของอาจารย์ใหญ่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลทางวิชาการของโรงเรียน ส่วนคิง (King, 1989 : 2329) ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำและเปลี่ยนกับผู้บริหารการศึกษา จำนวน 208 คน ในระดับอนุบาล-มัธยมปลาย และระดับมหาวิทยาลัย โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ภาวะผู้นำพหุองค์ประกอบ (Multifactor Leadership Questionnaire-MLQ) ของเบส (Bass) ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ สามารถทำนายความพึงพอใจและความสำเร็จได้เหนือผู้นำแลกเปลี่ยน และพบในผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยมากกว่า อนุบาล-มัธยมปลาย และดีเบนเนทเตโต (De Benedetto, 1988 : 2037) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของครูใหญ่ ปณต เทพภิบาล (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหาร โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคใต้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ ประกอบด้วยผู้บริหารเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

3.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่

ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นเรื่องของความสามารถของผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการบริหารการเรียนการสอน เช่น การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การวางแผนและการนำไปปฏิบัติ การนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เช่น ดี เบวอส (Di Bevoise, 1984 : 142 อ้างถึงใน กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ, 2536 : 56 ; David and Thomas, 1989 : 21) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นการกระทำหรือแสดงออกหรือมอบหมายของผู้บริหารให้ผู้อื่นกระทำการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วน เดวิสและ โธมัส (David and Thomas, 1989) มีความเห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทของผู้บริหารที่จะเน้นกิจกรรมในด้าน การเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู อาจารย์ เช่นเดียวกับ ชอน (Shon, 1988 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2548 : 69) ที่กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นการสนับสนุนส่งเสริม แนะนำครู อาจารย์ และสามารถสะท้อนความคิดของครู อาจารย์ที่ดำเนินกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ เช่นเดียวกับ กลิคแมน

(Glickman, 1992 cited in Blas and Bla, 1999 : 351) ที่มีความเห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ของโรงเรียนตามแผนที่วางไว้ ทรายเออร์ (Dwyer, 1984 อ้างถึงใน มารศรี สุธานี, 2540 : 49) เชื่อว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ มี 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนและ ด้านการสร้างบรรยากาศกิจกรรมทางวิชาการในโรงเรียน สอดคล้องกับ ลิทวูด (Leithwood, 1994 : 3) ที่มีความเห็นว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการ คือกลุ่มของพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อการสอนในชั้นเรียน มีความรับผิดชอบในการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่ครูเกี่ยวกับ กลยุทธ์ เทคโนโลยีและเครื่องมือทางการศึกษาเพื่อไปใช้ในการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน เกอูล แสงพริ้ง (2541 : 38) สรุปว่า ผู้นำทางวิชาการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำและผู้บริหาร และนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการของกลุ่มให้ บรรลุเป้าหมายจนเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน และพิมพ์อ สดเอี่ยม (2547 : 126) กล่าวสรุปว่า ผู้นำทางวิชาการเป็นการที่ผู้นำใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะในการนำและการบริหาร บุคคลเพื่อทำกิจกรรมทางวิชาการให้บรรลุเป้าหมายและพันธกิจที่กำหนดไว้ ซึ่งลักษณะ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ พิชญากรณ์ อกคามระชร (2532 : 202) ได้ศึกษาวิจัยความเป็นผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าภาควิชาใน สถานพยาบาลพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าภาควิชาในสถานศึกษาพยาบาล ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา ประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านนักเรียน องค์ประกอบด้านครู สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นตัวหนึ่งที่สามารถร่วมทำนาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บัญชา แสนทวี (2539 : 183) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลทางตรงและ ทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เกอูล แสงพริ้ง (2541 : 161) ศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ พิมพ์อ สดเอี่ยม (2547 :

308-309) ทำการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏ พบว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของหัวหน้าภาควิชา สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2548 : 255-257) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงพระระดับที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร แยก (Yang, 1997 : 379) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ครู อาจารย์รับรู้ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครู อาจารย์ในด้านการอบรมและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วูดส์ (Woods, 1998 : 668 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547 : 131) ที่ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิผล 1 แห่ง ในเมืองทักสัน รัฐอริโซนา พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง และกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ใช้ในการบริหาร คือ การมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเชิงวิชาการ ซึ่งความเป็นผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครู อาจารย์ และส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผลสำเร็จของโรงเรียนอีกด้วย (จันทรานี สงวนนาม, 2533 : 141 ; กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ, 2536 : 228 ; ราชนีย์ บุญธิมา, 2542 : 371-372 และ พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547 : 308-309)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1.1 ผลการศึกษาพบว่าระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางดังนั้น ผู้รับผิดชอบในระดับนโยบายควรกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นโดยให้ความสำคัญทั้งในระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน

1.1.2 ควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนให้ครอบคลุมทั้งระดับนักเรียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมและเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน ใน

ระดับห้องเรียนควรพัฒนาพฤติกรรมการศึกษาของครูพฤติกรรมการสอนของครูคุณภาพการสอนของครู และความพึงพอใจในการสอนของครูและในระดับ โรงเรียนควรกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมการบริหารและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

1.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยแม่ในภาพรวมจะมีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีบางประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ แต่ละด้านดังต่อไปนี้

1.2.1 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 ด้านการจัดองค์กรสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ภาระงาน และการจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ และความถนัด

1.2.3 ด้านการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2.4 ด้านการบริหารบุคคลสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ ความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่เกื้อหนุนการทำงาน

1.2.5 ด้านการบริหารงบประมาณสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

1.2.6 ด้านการบริหารทั่วไปสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

1.2.7 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งมาตรฐานของโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ควรวิจัยโมเดลสมการ โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน หรือสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในโมเดลระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน

2.3 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 ควรวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือการวิจัยทฤษฎีฐานราก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY